Mecenatoriškosios veiklos medžio vaisiai

Prelato Juozo Prunskio 110-ąsias gimimo metines minint

LAIMA APANAVIČIENĖ

Kaip dažnai mes pamirštame tuos, kurie yra daug padarę, kad gyvendami svečioje šalyje jaustumės lietuviais. Pamirštame ne tik tuos, kurie jau seniai išėję į Amžinojo gyvenimo sodus, bet ir tuos, kurie dar ne taip seniai gyveno tarp mūsų. Manau, būtina kuo plačiau ir garsiau kalbėti apie netolimos istorijos kūrėjus. Vienas tokių asmenybių – dr. prelatas Juozas Prunskis, kuriam 2017 m. gruodžio 22 d. būtų suėję 110 metų.

J. Prunskis – aktyvus visuomenininkas, Lietuvių katalikų mokslo akademijos narys, bažnytinės teisės daktaras (1945). Išeivijoje, o nepriklausomybę atgavus ir Lietuvoje, plačiai savo mecenatoriška veikla išgarsėjęs dr. prel. Juozas Prunskis (1907. 12. 22 – 2003. 04. 26.) tapo savotiška legenda. Šiandien sunku būtų suskaičiuoti, kiek lėšų jis skyrė katalikiškoms organizacijoms bei institucijoms, katalikybei dirbantiems asmenims paremti. Jo įsteigti fondai bei premijos iki šiol stebina kiekvieną, nors kiek žinantį apie jo veiklą. Jis tapo garsus ne tik finansine parama. Juozo Prunskio sielovada, žurnalistinė veikla, studijos, knygos, visuomeniniai darbai, rūpestis kitais, išaugęs į didžiulę mecenatorystę, formavo savitą pėdsaką Lietuvos kultūros istorijoje.

Dar daugelis prisimena šį kukliai gyvenusį žmogų, kuris savo mecenatystės darbais sau pasistatė paminklą. Visų jo darbų neįmanoma aprašyti, tad šį kartą, minint 110-ąsias prelato gimimo metines, kiek plačiau norisi stabtelėti ties dr. J. Prunskio darbais Lietuvių Fonde (LF).

LF nariu prelatas tapo 1967 metais ir nuo pat pradžios aktyviai įsijungė į šios organizacijos veiklą. Ir šiandien, praėjus 14 metų po prelato mirties, LF sėkmingai veikia 8 vardiniai prelato J. Prunskio fondai. Iš šių fondų gaunamų palūkanų paramos kasmet susilaukia jaunimas ir JAV Lietuvių Bendruomenės (LB) švietimo darbuotojai, Lietuvos Dukterų organizacijos narės, moterys, pasižymėjusios krikščioniškų idealų ugdyme (kandidatus parenka korporacija ,,Giedra''), Pasaulio lietuvių centras ir Palaimintojo Jurgio Matulaičio misija.

Pirmąjį savo vardinį fondą LF prelatas įsteigė 1984 metais ir skyrė jį skautijai paremti. 1989 metais prelatas įkuria antrą fondą, skirtą krikščionybės idealams ugdyti. Šio fondo palūkanos skiriamos remti katalikišką spaudą, televiziją bei radiją Lietuvoje. 1993 m. LF įsteigtas Prel. Juozo Prunskio vardinis fondas JAV LB Švietimo tarybos premijoms skirti, o po metų – premijų fondas moterims, pasižymėjusiomis krikščioniškų idealų ugdyme Lietuvoje. Dar vėliau įsteigiami Prel. J. Prunskio fondas Lietuvos Dukterims šelpti (1997 m.), Pasaulio lietuvių centrui paremti (1997 m.), Prel. Juozo Prunskio fondas jaunimui (1999 m.) ir fondas Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijai paremti (2000 m.).

Ir nors jau keturiolika metų, kai prelato vardą tariame būtuoju laiku, jo mecenatoriška veikla neužsibaigė. Jei LF būtų išdalinęs prelato vardinių fondų pagrindinį kapitalą (daugelis mano, kad taip ir reikia daryti), tai šių vardinių fondų jau seniai nebūtų buvę. LF įkūrėjų priimtas nutarimas, kad parama skiriama tik iš gaunamų palūkanų, neliečiant kapitalo, leido paramos skyrimą pratęsti daugeliui metų.

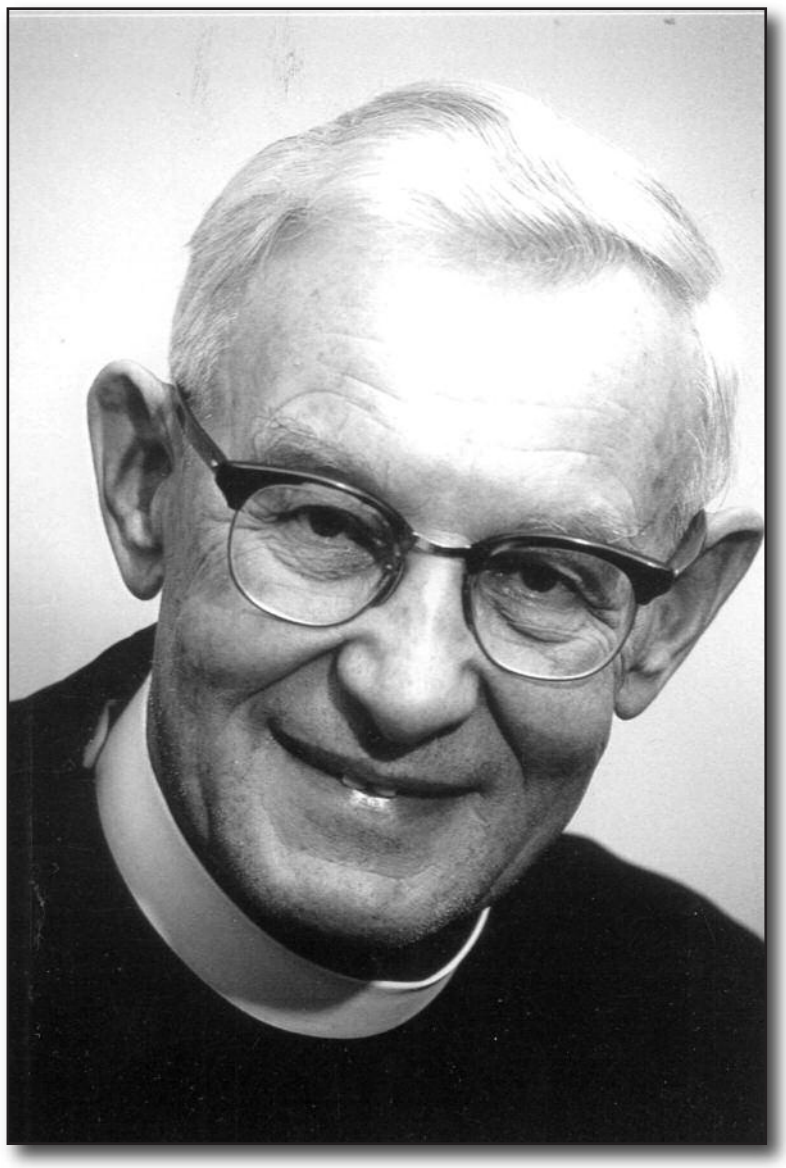

Prelatas Juozas Prunskis

Prisimindami prelatą jo gimtadienio proga, esame dėkingi jam už gražią žmoniškumo pamoką – aukojimą ir pasiaukojimą kitiems. Be jokios abejonės, matydami gražų prelato pavyzdį, lietuviai testamentu užrašydavo dalį arba ir visą palikimą LF – žinojo, kad tos lėšos bus panaudotos lietuvybės labui.

Nuo 1954 m. nedidelėmis premijomis pradėjęs remti spaudos darbuotojus, mokslininkus, menininkus, visuomenininkus (katalikiškos veiklos aktyvistus), tapęs LF nariu, jis savo veiklą labai išvystė. Mecenatoriška veikla, savo gyvenimu dvasininkas liudijo Dievo meilę artimui. Šiapus Atlanto gyvenantiems lietuviams išeiviams žadino tikėjimo, meilės Dievui troškulį, diegė būsimos laisvos Lietuvos viltį, visais įmanomais, o kartais, atrodo, ir nebeįmanomais būdais, skleidė žinias apie didingą Lietuvos praeitį ir sunkią būklę sovietinėje okupacijoje.

Prelatas mirė 2003 m. balandžio 26 d. Tačiau ir šiandien išeivijos lietuviai skina jo mecenatoriškosios veiklos medžio vaisius. Visi prelato prieš daugelį metų LF įsteigti vardiniai fondai sėkmingai gyvuoja – nuo jų įsteigimo pradžios iš palūkanų jau skirta beveik 250,000 dol. paramos įvairiai lietuviškai veiklai.

Prelato veiklą įvertino ne tik JAV lietuviai. Dvasininko pastoracinę veiklą aukštai įvertino Šv. Tėvas pakeldamas jį prelatu (1987). Didžiuodamiesi savo kraštiečiu uteniškiai, pagarbos ženklan, suteikė Utenos miesto Garbės piliečio vardą (1997), 1999 metais jam buvo įteiktas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino trečiojo laipsnio ordinas.

Ne tiek daug yra žmonių, kurie savo darbais gyvi sau pasistato paminklus. Prelatas J. Prunskis tokį paminklą sau pasistatė, o jo sukauptais fondais galime pasidžiaugti ne tik mes, gyvenantys JAV, bet ir atkūrus nepriklausomybę Lietuva: beveik visos katalikiškos organizacijos, draugijos, mokyklos, spauda ir radijo valandėlės yra patyrę prelato Juozo Prunskio dosnią ranką ir dėmesingą širdį.

Prel. JuoząPrunskį 90 metų sukakties proga sveikina inž. Antanas Rudis (k.), Marija Rudienė ir dr. Juozas Meškauskas. „Draugo" archyvo nuotraukos

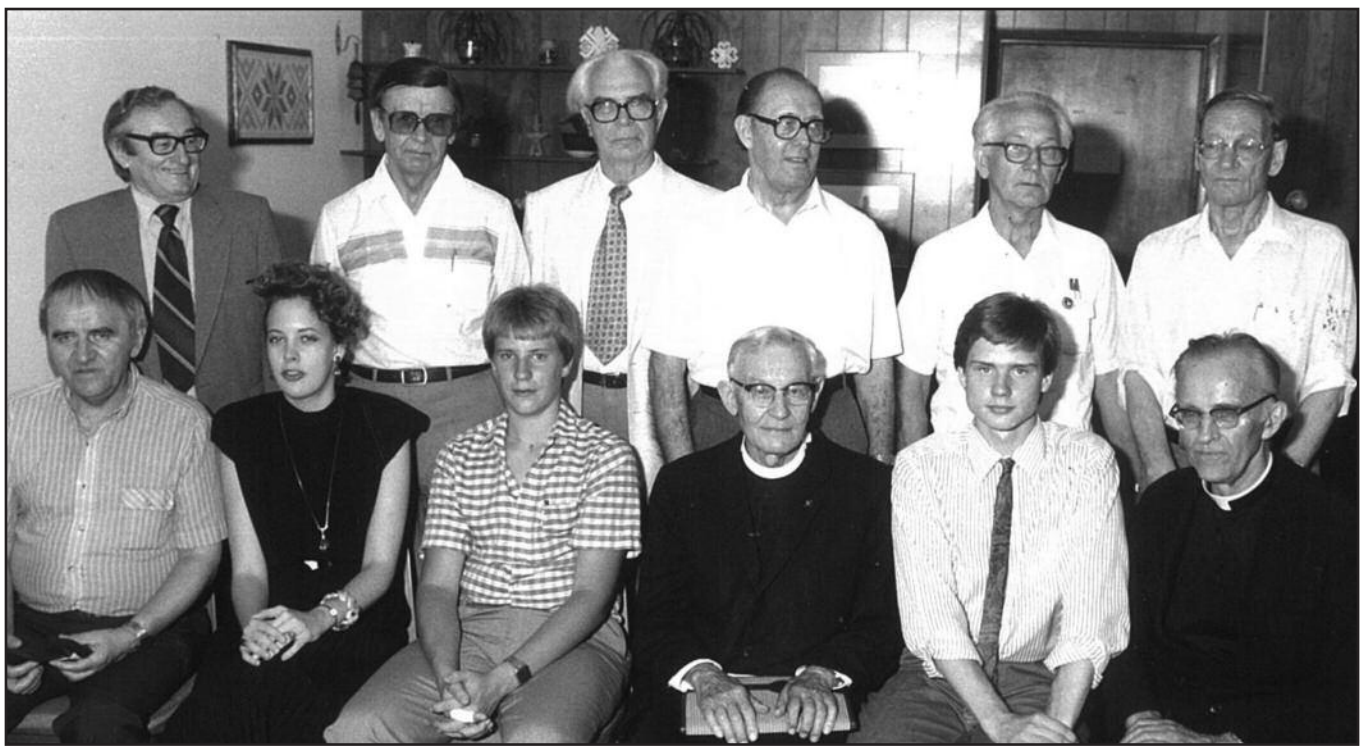

Prelatas Juozas Prunskis (sėdi 4-tas iš kairės) Lietuvių Fondo spaudos konferencijoje 1997 m. Jono Tamulaičio nuotr.